

Bilaga 1.

Lagstiftning och mål som berör avfallsplanen

Innehåll

Globala mål 2030	2
EU-direktiv och mål	5
Nationella lagar och mål.....	6
Regionala miljömål.....	9
Lokala miljömål.....	9

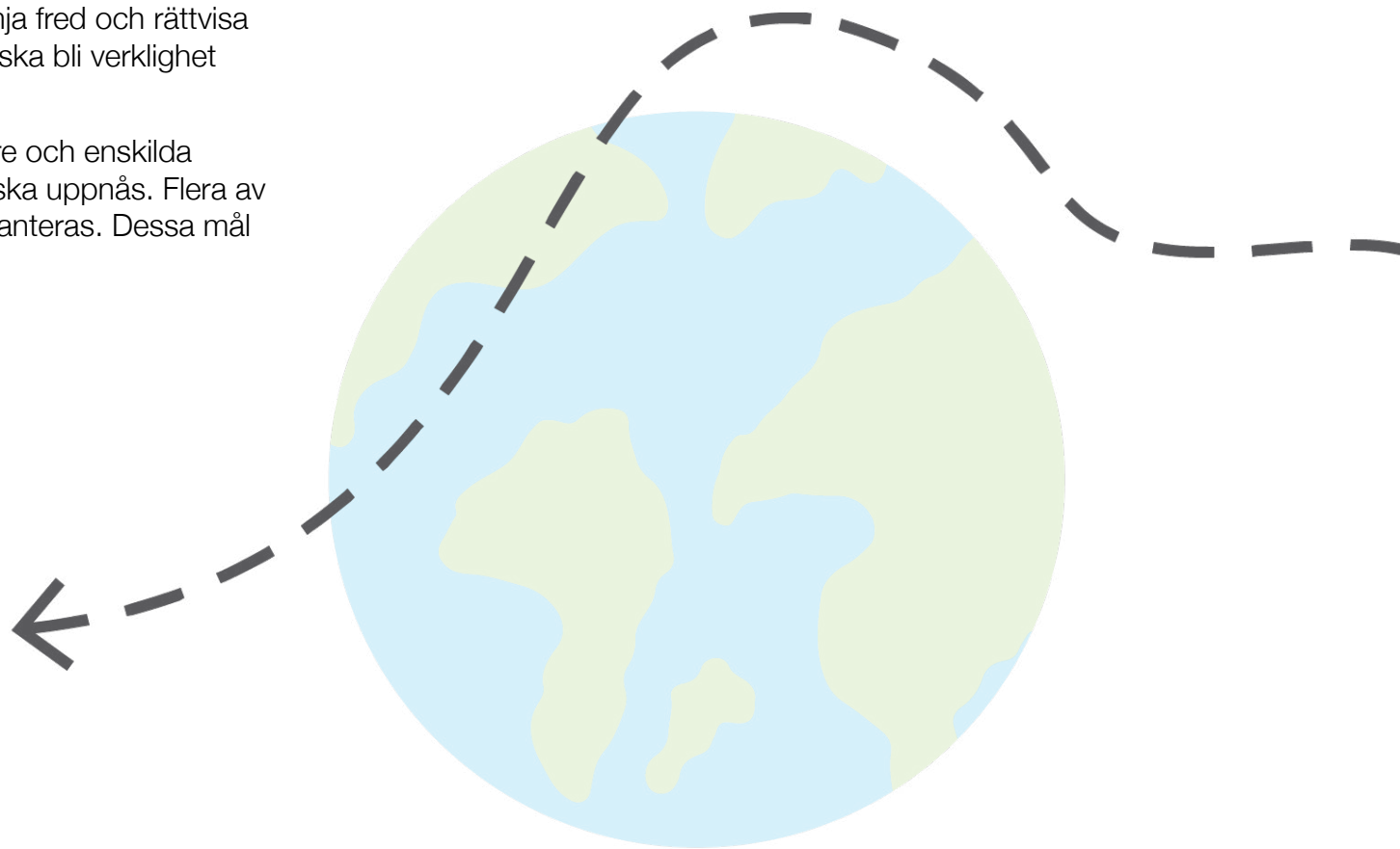
Avfallsområdet berörs av ett flertal internationella och nationella mål och lagar. Övergripande gäller FN:s globala mål för hållbar utveckling, EU:s avfallsdirektiv och 15 kapitlet miljöbalken.

Målet är att avfallshanteringen ska gå i linje med EU:s avfallsdirektiv, samt de nationella och regionala miljömål som finns, så att renhållningsarbetet tar sig uppåt i avfallshierarkin.

Globala mål 2030

För att främja en hållbar utveckling antog FN:s medlemsländer den 25 september 2015 en global agenda, som innehåller 17 globala mål för hållbar utveckling. Agendan kallas Agenda 2030 och de globala målen syftar till att vi fram till år 2030 ska avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa samt lösa klimatkrisen. För att de globala målen ska bli verklighet måste alla delar av samhället inkluderas.

Näringsliv, organisationer, offentlig sektor, forskare och enskilda individer har alla en betydande roll för att målen ska uppnås. Flera av de globala målen har koppling till hur avfall bör hanteras. Dessa mål redovisas på nästa sida.

Hållbarhetsmål

Delmål

Koppling till avfallsplanen

3.9 Till 2030 väsentligt minska antalet döds- och sjukdomsfall till följd av skadliga kemikalier samt föroreningar och kontaminering av luft och vatten.

Genom att skapa en hållbar avfallshantering kan utsläpp av farliga ämnen minska.

6.3 Till 2030 förbättra vattenkvaliteten genom att minska föroreningar, stoppa dumpning och minimera utsläpp av farliga kemikalier och material, halvera andelen obehandlat avloppsvatten och väsentligt öka återvinningen och en säker återanvändning globalt.

Genom att sträva mot en ökad återanvändning och återvinning så att dumpning och läckage från avfall minimeras, kan avfallsbranschen bidra till förbättrad vattenkvalitet.

7.2 Till 2030 väsentligen öka andelen förnybar energi i den globala energimixen.

Genom att energiåtervinna avfall strävar June Avfall & Miljö mot att minska innehållet av material med fossilt ursprung, samt öka biogasproduktionen.

11.6 Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.

Genom att skapa en hållbar hantering av avfall kan vi minska städernas negativa miljöpåverkan.

Hållbarhetsmål

Delmål

Koppling till avfallsplanen

12.2 Senast 2030 uppnå en hållbar förvaltning och ett effektivt nyttjande av naturresurser.

Sträva efter en hållbar hantering av avfall som ger hög återanvändning och materialåtervinning. June Avfall & Miljö arbetar efter visionen "Från avfall till resurs".

12.5 Till 2030 väsentligt minska mängden avfall genom åtgärder för att förebygga, minska, återanvända och återvinna avfall.

Sträva efter en hållbar hantering av avfall genom att arbeta utifrån avfallshierarkin.

12.8 Senast 2030 säkerställa att människor överallt har den information och medvetenhet som behövs för en hållbar utveckling och livsstilar i harmoni med naturen.

Skapa beteendeförändring för minskade avfallsmängder och minskad nedskräpning.

14.1 Till 2025 förebygga och avsevärt minska alla slags föroreningar i havet, i synnerhet från landbaserad verksamhet, inklusive marint skräp och tillförsel av näringsämnen.

Arbeta med att förebygga och begränsa nedskräpningen på land och i vatten.

EU-direktiv och mål

Avfallsdirektivet

Inom EU gäller avfallsdirektivet (2008/98/EG) som en rättslig ram för hur avfallshanteringen ska gå till i Europa. Avfallsdirektivet ställer krav på medlemsländerna att förebygga att avfall uppstår samt främja återanvändning och materialåtervinning, så att miljöpåverkan från avfallshanteringen kan minska och utnyttjandet av naturresurser effektiviseras. Avfallsdirektivet ställer även krav på medlemsländerna att ta fram avfallsförebyggande program och arbeta utifrån en avfallshierarki (den så kallade avfallstrappan).

Medlemsländerna ska även ta fram regler och styrmedel för att styra avfallshanteringen i denna riktning.

→ Förebygg och minimera

Ökad konsumtion resulterar i ökade avfallsmängder. Därför är det bästa alternativet det översta steget i avfallshierarkin; att förebygga och minimera avfallsmängderna. Detta kan göras genom att exempelvis laga trasiga produkter, minska användningen av engångsmaterial, inte köpa saker i onödan och låna, hyra, eller på andra sätt dela varor och tjänster med varandra.

→ Återanvända

När materialet väl finns är det bästa att återanvända det så långt som möjligt, genom att exempelvis skänka eller sälja saker på loppis.

→ Deponering

Längst ner i avfallstrappan är deponering, det vi brukar kalla soptippar. Det är det sämsta alternativet och bör endast göras om inget av de ovanstående alternativen är möjligt för att kunna behandla avfallet.

→ Materialåtervinna

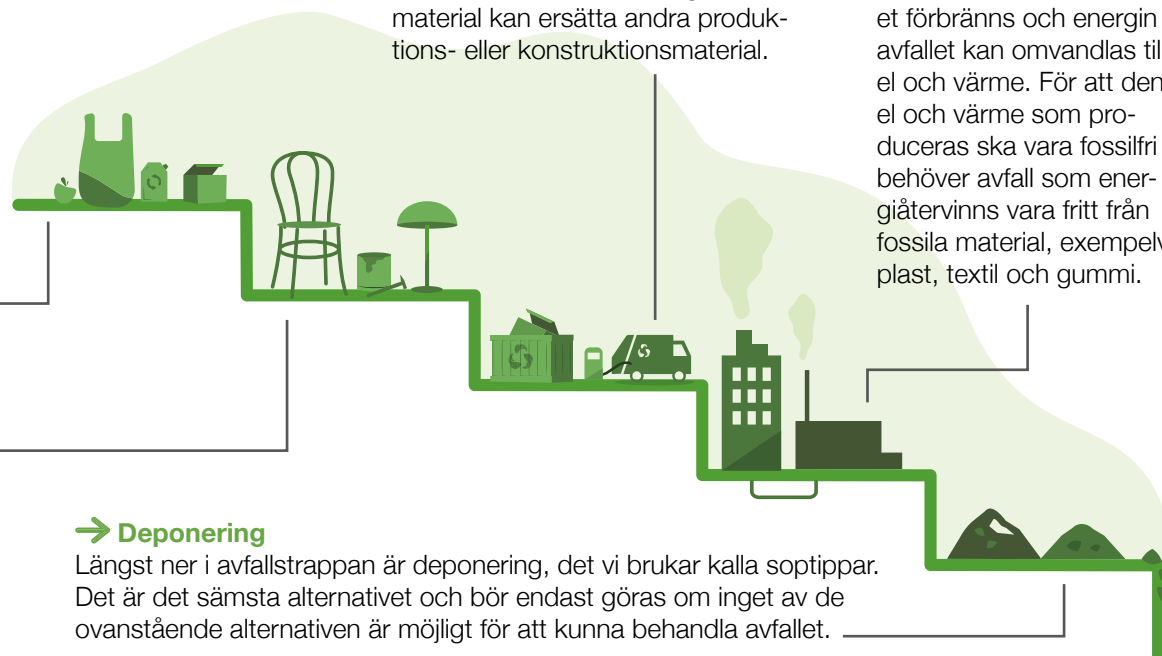
Om detta inte är möjligt bör avfallet materialåtervinnas, så att gammalt material kan ersätta andra produktions- eller konstruktionsmaterial.

→ Energiåtervinnas

Därefter bör avfallet energiåtervinnas, så att materialet förbränns och energin i avfallet kan omvandlas till el och värme. För att den el och värme som produceras ska vara fossilfri behöver avfall som energiåtervinns vara fritt från fossila material, exempelvis plast, textil och gummi.

Avfallshierarkin

EU har beslutat om en avfallshierarki, en så kallad avfallstrappa, som styr hur avfall ska hanteras i Sverige och Europa. Avfallshierarkin är uppbyggd i fem nivåer och styr i vilken ordning olika metoder ska användas för miljömässigt bästa avfallshantering. Målet är att sträva uppåt i trappan för att nå en så hållbar avfallshantering som möjligt.

Nationella lagar och mål

Hur kommunerna hanterar och arbetar med avfall i Sverige styrs av miljöbalken samt avfallsförordningen (2020:614). Sverige styrs även av det svenska miljömålssystemet, där framför allt tre miljö-kvalitetsmål berör avfallsarbetet. För flera avfallstyper finns förordningar om producentansvar.

Miljöbalken

I 15 kap. 41 § miljöbalken anges att varje kommun ska ha en renhållningsordning som antas av kommunfullmäktige i respektive kommun. Renhållningsordningen ska bestå av en avfallsplan samt föreskrifter för avfallshantering.

Innehållet i en avfallsplan regleras genom Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner (NFS 2017:2) som beskriver att avfallsplanen ska innehålla uppgifter om avfall inom kommunen, samt kommunens mål och åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet. 15 kap. miljöbalken beskriver även de regler som finns att förhålla sig till gällande avfallshantering i Sverige.

Producentansvar

För flera avfallskategorier finns förordningar om producentansvar. Syftet med producentansvar är att det ska motivera producenterna att ta fram produkter som är mer resurssnåla, lättare att återvinna och som inte innehåller miljöfarliga ämnen. Idag har vi lagstiftat producentansvar för tio produktgrupper i Sverige; batterier, bilar, däck, elutrustning, förpackningar, läkemedel, våtservetter, vissa tobaksvaror och filter, ballonger samt fiskeredskap (införs 1 januari 2023).

Sveriges miljömål

Det svenska miljömålssystemet är uppbyggt kring ett generationsmål, 16 miljö-kvalitetsmål och ett flertal etappmål. Generationsmålet är ett övergripande mål som visar på den samhällsomställning som krävs för att vi ska kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta till kommande generationer.

Miljö-kvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till och etappmålen anger vilka mål som vi behöver uppnå längs vägen för att nå generationsmålet och miljö-kvalitetsmålen. Miljö-kvalitetsmålen kan användas som ett viktigt verktyg i kommunernas arbete för en hållbar utveckling och ett redskap för att engagera lokala politiker. Kommunernas roll i det svenska miljömålsarbetet är därför mycket viktigt. De tre målen och de avfallsrelaterade etappmålen beskrivs på nästa sida.

Avfallsarbetet berör främst tre miljö-kvalitetsmål:

Nr. 1 – Begränsad klimatpåverkan

Nr. 4 – Giftfri miljö

Nr. 15 – God bebyggd miljö

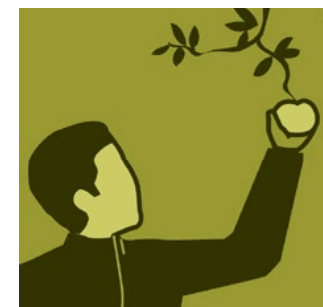
Mål 1. Begränsad klimatpåverkan

Målet syftar på att mängden växthusgaser i atmosfären ska stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Avfallsbranschen kan bidra till detta mål på flera sätt, bland annat genom att välja miljövänliga bränslen, minska mängden transporter samt ha en bra hantering av deponier.

Mål 4. Giftfri miljö

Målet syftar på att spridningen av främmande ämnen ska förebyggas och minska för att skydda människors hälsa och den biologiska mångfalden. Genom att minska avfallets mängd och farlighet kan avfallsbranschen bidra till mindre gifter i miljön.

Mål 15. God bebyggd miljö

Målet syftar på att all bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö, där natur- och kulturvärden tas tillvara på och utvecklas. Den bebyggda miljön ska utformas och lokaliseras på ett miljöanpassat sätt, så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas. Målet innehåller tio preciseringar, varav en är direkt riktad mot avfallsbranschen:

” Avfallshanteringen är effektiv för samhället, enkel att använda för konsumenterna och att avfallet förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallets påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.”

Etappmål

...för minskat matsvinn

Etappmålet innebär att matsvinnet ska minska så att det sammantagna livsmedelsavfallet minskar med minst 20 viktprocent per capita från 2020 till 2025. Avfallsbranschen kan bidra till detta mål genom att till exempel sprida kunskap och information till medborgarna samt utöka sorteringsmöjligheterna av matavfall.

...för minskat matsvinn

Etappmålet innebär att en ökad andel av livsmedelproduktionen ska nå butik och konsument år 2025. Målet berör indirekt avfallsbranschen som insamlare av livsmedelsavfall.

...om kommunalt avfall

Senast 2025 ska förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall ha ökat till minst 55 viktprocent, 2030 till minst 60 viktprocent och 2035 ha ökat till minst 65 viktprocent. Genom att skapa goda förutsättningar för återanvändning och materialåtervinning och arbeta med avfallshierarkin som utgångspunkt kan avfallsbranschen bidra till att etappmålet nås.

...om bygg- och rivningsavfall

Etappmålet innebär att insatser ska vidtas så att förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annat materialutnyttjande av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 viktprocent år 2025.

...om matavfall

År 2023 ska minst 75 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring och biogas tas tillvara. Avfallsbranschen kan bidra till detta mål genom att erbjuda abonnemang för insamling av matavfall och samla in detta för biologisk behandling.

...om återanvändning av förpackningar

Av de förpackningar som släpps ut på marknaden i Sverige för första gången ska andelen som är återanvändbara öka med minst 20 procent från år 2022 till år 2026 och med minst 30 procent från år 2022 till år 2030. Målet berör indirekt avfallsbranschen som insamlare av förpackningsavfall.

25/25-målet

Avfall Sverige införde under 2018 ett frivilligt åtagande för Sveriges kommuner där målet är att den totala mängden mat- och restavfall ska minska med 25 procent per person till år 2025, jämfört med 2015. Syftet med utmaningen är minskat matsvinn och ökad återvinning genom bättre utsortering av förpackningar från restavfallet och på så sätt klättra uppåt i avfallstrappan.

June Avfall & Miljö har antagit utmaningen för att öka återvinningen och minska mängden mat- och restavfall.

Regionala miljömål

För att få en mer positiv utveckling för miljön och öka förutsättningarna för att nå miljökvalitetsmålen tar Länsstyrelsen tillsammans med andra aktörer i länet fram regionala åtgärdsprogram. I åtgärdsprogrammet "Hälsans miljömål" finns åtgärder med koppling till hållbar konsumtion och produktion. I åtgärdsprogrammet "Minskad klimatpåverkan" finns också åtgärder med koppling till konsumtion och livsstil.

Lokala miljömål

Jönköpings kommun har tagit fram ett program för hållbarhet i Jönköpings kommun 2022-2030. Syftet med programmet är att skapa en färdväg för kommunens gemensamma hållbarhetsarbete. Genom programmet kopplas Agenda 2030, de styrande principerna för mänskliga rättigheter, kommunens Vision 2030 samt nationella och internationella mål för miljö och klimat samman. Under målet "Hållbar konsumtion och produktion" anges bland annat områdena inköp, delningsekonomi och avfallshantering som områden som Jönköpings kommun behöver arbeta med för att nå de globala målen.

Habo kommun har ett miljöprogram för åren 2020–2030, med fyra fokusområden och 20 uppsatta mål för att skapa en hållbar kommun. Ett av miljöprogrammets fokusområden är "Hållbar konsumtion och produktion", där flera mål direkt och indirekt kan kopplas till avfallshanteringen. Habo kommun har också ett klimatprogram och ett kemikalieprogram med koppling till avfallshantering och hållbar konsumtion.

Mullsjö kommun har också ett miljöprogram för åren 2021–2030, där syftet är att bidra till en hållbar utveckling i kommunen. Programmet innehåller fyra fokusområden med tillhörande mål, där ett av fokusområdena är "Hållbar konsumtion och produktion". Här finns flera mål för att förebygga att avfall uppstår och för att se till att det avfall som uppstår ska hanteras på ett sätt som gör att det minskar miljö- och klimatpåverkan.